

Future Research Of Architectural Developments In Gilan Province Based On Culturally Effective Components

Reza Naghdbishi , Assistant Professor of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Roudhen Branch, Roudhen, Iran. reza.naghdbishi@riau.ac.ir

Saeed Azemati , Assistant Professor of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Tehran East Branch, Tehran, Iran, (corresponding author), Saeed.azemati@iaiu.ac.ir

Kimia Jamshidzadeh , Master of Architectural Engineering, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran. kimia.jamshidzadeh@srbiau.ac.ir

Background: Population growth, the knowledge and information revolution, changing cultural and social realities, economic globalization, the rise of new technologies and materials, increased environmental awareness and warnings, urbanization and migration pressures, etc., pose unprecedented challenges to our lives and professions. In the 19th century, industrial progress, science, technology, and the growth of urbanization in the West caused fundamental changes in the social organization and culture of the people of the world. Alongside this progress and technology, the story of today's Iranian architecture is the story of the diminution of cultural and civilization-building values and concepts hidden in a deep-rooted and dynamic architecture. For a long time, in the traditional architecture and urban planning of Iranian cities, the factor of culture has been considered as a special category in design. In any case, the cultural life of the country is in serious proportion to cultural events. However, it cannot be claimed that the capacity of cultural events is optimally utilized and the productivity of these measures is at the desired level. This weakness and lack of productivity stems from various causes, one of which is undoubtedly the lack of systematic design and implementation processes for cultural activities. A set of cultural, political, natural and historical factors have worked together to make the behavior and morale of people in different parts of Iran different. People who communicate with each other with equal value and respect and without aggression or humiliation and form a peaceful society called Iran. The cultural characteristics of each era can be recognized in its architecture, because when architecture is created under the influence of different conditions of an era, such as political, social, economic and cultural, etc., as soon as it is created, it can be recognized as independent and alive and take on special characteristics. When the effects that created a work (architecture) disappear, that architecture may continue to live. If the factors that create it are in accordance with cultural demands, that architecture will take deep root, and if those factors are unstable, that architecture will lack life and new factors will destroy it. The geographical location of Gilan, dense vegetation, humidity, access to the sea, and countless climatic factors have made the people of this province lively, cheerful, and with a different spirit from other parts of Iran. Therefore, it is essential that the architecture of the future be formed in accordance with the customs and culture of this province. The present study aims to study the future of the architectural developments of Gilan province based on the influential cultural components.

Aim: Accordingly, the main question of the research is stated as follows: To what extent will cultural criteria be effective on the future architecture of Gilan province? Based on the explanations presented, the focus of the present study is not “culture” in the general sense, nor simply solving a cultural problem and providing solutions for it, but rather a study of future architecture based on culture and its formulation. Thinking about the future is essential for the current actions and actions of man. Humans have been eager to know about the future since ancient times. Prophets and soothsayers are examples of those who in the past tried to somehow respond to this eagerness in the eyes of the public and the private. The first serious signs of human interest in the future can be seen in the Age of Enlightenment, a time when humanity believed that science would find a solution to everything. Newton’s laws of motion made it possible to understand and analyze many phenomena. As a result of the rapid growth of science during this period, thinkers of the Age of Enlightenment had truly concluded that it only takes time for all the laws and regulations of society and the environment surrounding humanity to be known and revealed. The foundations of this research are valid research and experienced models in the field related to the problem. Research conducted in the field of the future of architecture has all cultural, social and economic dimensions, either separately or together. Therefore, the present research has attempted to carefully examine the impact of culture on the future of architecture in Gilan province. Due to the multidimensional nature of the concept of development, it is necessary to pay attention to a range of main variables of different economic, social, cultural and environmental sectors.

Methodology: This research is applied in terms of purpose and method, mixed with an exploratory approach to the future. The statistical population of this research at all stages are experts who have worked in scientific environments and in the fields of architecture, urban planning and sociology. This research was conducted in three stages; in the first stage, in order to identify the drivers, in-depth interviews were conducted with 28 experts, which were the basis for designing the interview protocol, using literature review, Postel technique and WIH5 questioning technique, and sampling continued until theoretical saturation was reached. Max QDA software was used to analyze the interviews. Interview documentation, returning the coded interviews to the interviewees for confirmation, and using a secondary coder to check the degree of code compliance (code similarity) were carried out. In this research, with the participation of experts, the best capabilities for developing the province and building a desirable future were selected.

Results: Among the three scenarios given by the Scenario Wizard software, scenarios number one and two were the desirable scenarios, and scenario number three was the undesirable scenario. Among the two desirable scenarios given, scenario number two, due to its higher score (186), is the desirable scenario in which special attention should be paid to cultural changes, climate change should be given more attention, users’ needs and awareness should be given more attention, and special attention should be paid to immigrants. However, in the undesirable scenario, if cultural changes, climate change, user needs, disregard for immigrants, increased globalization, and construction barriers are not removed, we will witness undesirable architecture in the future.

Key words: Gilan architecture, future architecture, cultural developments, Gilan culture, native housing

آینده پژوهی تحولات معماری استان گیلان مبتنی بر مؤلفه‌های اثرگذار فرهنگی

رضا نقدبیشی^۱، سعید عظمتی^۲، کیمیا جمشیدزاده^۳

چکیده

استان گیلان به عنوان منطقه‌ای با تنوع فرهنگی و جغرافیایی خاص خود بستری مناسب برای تحلیل تأثیرات فرهنگ‌های محلی، سنت‌ها و نوآوری‌های معاصر بر معماری است. پژوهش حاضر باهدف آینده‌پژوهی تحولات معماری استان گیلان مبتنی بر مؤلفه‌های اثرگذار فرهنگی شکل گرفته است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی پیمایشی است. پس از بررسی شاخص‌های معماری بومی گیلان و مؤلفه‌های اثرگذار فرهنگی بر شکل‌گیری آن و مرور پیشینه پژوهش‌های مرتبط، مصاحبه با گروه متخصصین معماری، شهرسازی و جامعه‌شناسی انجام شد. در میان یافته‌های به دست آمده ۱۸ عامل به عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر در تحولات آینده معماری در استان گیلان شناسایی شد. با به‌کارگیری نرم‌افزار میک عوامل یادشده تحلیل ساختاری شد. عوامل اثرگذار و تأثیرپذیر به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم شناسایی و رتبه‌بندی شد و مهم‌ترین آن‌ها به عنوان مؤلفه‌های اصلی ارائه شدند. در یافته‌های پژوهش، از میان مؤلفه‌های اصلی، ۸ متغیر به عنوان متغیرهای کلیدی که کمترین اثرپذیری و بیشترین اثرگذاری را در تحولات معماری داشتند، شناسایی شدند. سپس، متغیرهای دوجبهی، وارد نرم‌افزار سناریو ویزارد شد و دو سناریوی مطلوب و یک سناریوی نامطلوب به دست آمد. نتایج به‌دست‌آمده از بررسی سناریوهای بیان شده نشان می‌دهد، آینده معماری در توجه به تغییرات فرهنگی، تغییرات اقلیمی، نیاز کاربران، توجه به مهاجران و دیگر عوامل خواهد بود.

واژگان کلیدی

معماری گیلان، معماری آینده، تحولات فرهنگی، فرهنگ گیلان، مسکن بومی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

۱. استادیار معماری دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران. reza.naghdbishy@riau.ac.ir

۲. استادیار معماری دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، تهران، ایران.

Saeed.azemati@iaiu.ac.ir

(نویسنده مسئول).

۳. کارشناسی ارشد مهندسی معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

kimia.jamshidzadeh@srbiau.ac.ir

مقدمه

رشد جمعیت، انقلاب دانش و اطلاعات، تغییر واقعیات فرهنگی و اجتماعی، جهانی‌سازی اقتصاد، طغیان فناوری‌ها و مصالح نو، افزایش آگاهی‌ها و هشدارهای محیطی، فشار شهرنشینی و مهاجرت و...، چالش‌های بی‌سابقه‌ای را برای زندگی و حرفه ما مطرح می‌کند. در قرن نوزدهم میلادی، پیشرفت صنعتی، علم، فناوری و رشد شهرنشینی در غرب موجب تغییرات اساسی در سازمان اجتماعی و فرهنگ مردم جهان شد. در کنار این پیشرفت و فناوری، حدیث معماری امروز ایران، حدیث کمرنگی ارزش‌ها و مفاهیم فرهنگی و تمدن‌ساز مستور در یک معماری ریشه‌دار و پویا است (Khayamnekoie, 2023, 39). از دیرباز در معماری و شهرسازی سنتی شهرهای ایران، عامل فرهنگ به‌عنوان یک مقوله ویژه در طراحی، مورد توجه بوده است. به‌هرتقدیر، حیات فرهنگی کشور در نسبت جدی با رویدادهای فرهنگی است. لیکن نمی‌توان ادعا کرد که از ظرفیت رویدادهای فرهنگی به‌طور بهینه بهره‌برداری می‌شود و بهره‌وری این اقدامات در سطح مطلوب قرار دارد. این ضعف و نقصان بهره‌وری، از علل مختلفی نشئت می‌گیرد که بی‌شک یکی از آن‌ها، نقص در نظام‌مندی فرایندهای طراحی و اجرای اقدامات فرهنگی است (Baghaei, Ghayomi, Salehiamiri, 2024, 31). در نگاه اول، رابطه انسان و معماری در حد طراحی و تحول یک سرپناه پنداشته می‌شود؛ و در نگاه دوم معماری آفرینشی است که تفسیرکننده هستی اوست و به زندگی معنا می‌بخشد و در رابطه تعاملی، اندیشه و کالبد در معماری به تعریفی از فرهنگ زمانه خالصه می‌شود (Azizpourshobi, Hashempour, Nazhadebrahimi, 2022, 43). معماری با بناها کار دارد و بناها بخشی از فرهنگ‌اند. بنا، کتاب گردوغبار گرفته‌ای است که باید به سراغش رفت و آن را مطالعه کرد. در این صورت است که ما را از فرهنگ سازندگان آگاه می‌کند و از هویت جامعه‌ای که در آن بنا شده، خبر می‌دهد. از این پس بنا داریم به ارتباط معماری و فرهنگ پردازیم و برای این کار، به سراغ معماری می‌رویم؛ چون بازتاب‌دهنده فرهنگ است (Asaadi, 2016). هر جامعه‌ای با هر دستگامی که اداره می‌شود و هر نوع ایدئولوژی که بر آن حاکم باشد دارای اهداف و آرمان‌های خاص خود است. وظیفه اصلی فرهنگ، نمایش ایده‌های ذهنی است و وظیفه معماری، نمایش ایده‌های ذهنی به‌وسیله نمود اشکال عینی. معماری نظامی معنوی است که در ساختمان‌ها تجسم یافته است. معماری که تنها به خاطر معماری باشد اصلاً وجود ندارد، هر ساختمانی یک شاهد فرهنگی است. تا قبل از پیدایش معماری مدرن، هر

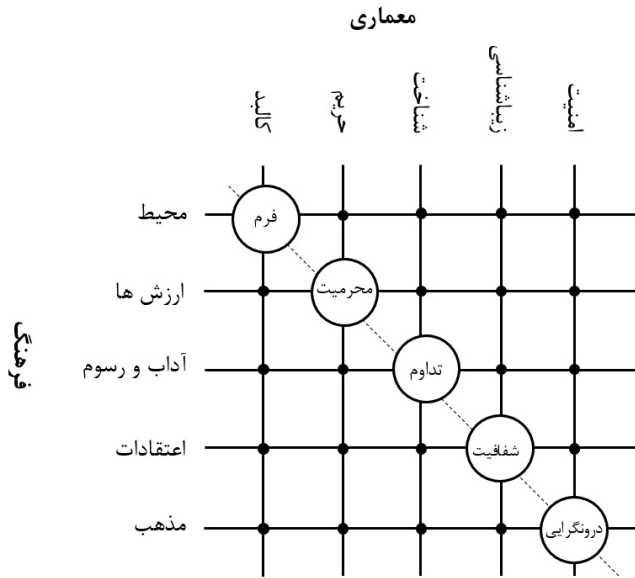
تمدن یا ملتی، معماری خاصی را ارائه داده است اما تحولات و دگرگونی‌هایی که امروزه در معنا و مفهوم معماری رخ داده، تابعی از سیر تحولات فکری تمدن معاصر است که با علم تجربه‌گرا و تفکر راسیونالیست مدرن رایج، جنبه معنوی و روحانی حیات انسان و اصولاً وجه معنوی عالم وجود را انکار می‌کند؛ معماری به عنوان بستر اتفاق زندگی بشر یکی از تأثیرگذارترین هنرها در جهت نمایاندن فرهنگ عامه و الگوهای ساختاری آن در هر دوره است و این امر باعث انعکاس کلیتی قابل بررسی و قضاوت از فرهنگ، تفکر و ناخودآگاه ملی، در معماری می‌شود. این قضاوت از طرف استفاده‌کنندگان محیط و نیز سایر ادوار تاریخی و فرهنگی نیز واقع می‌شود. از طرفی، هنگامی که جامعه همواره فضایی آشنا را تجربه کند، زمینه‌ساز خودباوری ملی و شکوفایی بیشتر افراد خواهد شد (Kohifard, Javidnezhad, 2016). معماری نتیجه و حاصل فرهنگ جامعه است. نگاهی اجمالی به تاریخ معماری ایران و سایر تمدن‌های جهان نشان می‌دهد که هیچ اثر بزرگ معماری وجود ندارد که بر اساس اندیشه و جهان‌بینی پدید نیامده باشد. به این ترتیب، می‌توان گفت که هر تمدن یا قومی در دوران مختلف، معماری خاصی را منطبق با فرهنگ خود ارائه می‌دهد. آنچه واضح است این است که معماران گذشته که هم‌اکنون بناهای آن‌ها را ساختمان‌هایی با هویت میدانیم، هرگز ابتدا هویت جامعه‌ی خود را جست‌وجو نکرده‌اند تا بر اساس آن و برای آن معماری کنند. آن‌ها با هویت اجتماعی و دینی خویش زندگی می‌کردند و ناگزیر این هویت در اثر آن‌ها نیز جاری و جاودانه است؛ بنابراین گم‌شده‌ی ما جای دیگری است تا به یک معماری ملی و با هویت فرهنگی دست یابیم.

شناخت ویژگی‌های اثر معماری ماندگار نیازمند شناخت مشخصه‌های یک اندیشه است. در این صورت در ورای کالبد مادی اندیشه‌هایی پنهان شده است که در بسیاری موارد، معماری بهانه‌ای برای بیان آن راز و رمزهاست. آفرینش اثر معماری مبتنی بر حمل اندیشه و مفهوم خاص است. معماری، همواره نمود بیرونی مادی شده اندیشه‌های مختلف به شکل فضا و مکان انسان‌ساخت از راه کنش و آفرینش معمارانه بوده است. بقای هر جامعه در طول زمان مشروط به انتقال قاعده‌مند و بدون انقطاع ارزش‌ها از یک نسل به نسل دیگر است. در واقع تداوم هر جامعه‌ای پیرو انتقال فرهنگی است. البته تداوم به معنی تغییرناپذیری نیست فرهنگ‌ها مظاهر گوناگونی دارند و علیرغم این تفاوت‌های ظاهری دارای شباهت‌هایی انکارناپذیرند (Azizpour -shobi, Hashempour, Nazhadebrahimi, 2022, 44). در سایر مظاهر فرهنگ کشور

ایران معانی عمیقی نهفته است و معماری در این فرهنگ حاوی معانی باطنی است. به خصوص اینکه در ایران خرده فرهنگ‌های بسیاری وجود دارد و مردم از موارث تاریخی متکثر و متنوعی برخوردارند؛ اما این تنوع و تفاوت‌های آن دارای محتوای درونی مشترکی است که همه آن‌ها را تحت کی مجموعه کلی ساماندهی می‌کند. از این دیدگاه انسان به مثابه وجودی دیده می‌شود که برای بیان محتواهای درونی خویش به اشکال و کالبدهایی بیرونی روی می‌آورد و از آن‌ها برای به تصویر کشیدن آنچه در باطن دارد، مدد می‌جوید (Alimohammadi, Abdollahi, 2017, 37). استان گیلان واقع در اقلیم معتدل و مرطوب کشور، از نمونه استان‌های دنیاست که بافت تاریخی آن، علیرغم آسیب‌های کالبدی ناشی از تفکر مدرنیسم، به دلیل غنای شهرسازی و معماری متناسب با فرهنگ منطقه، کارآمدی و سرزندگی خود را حفظ نموده است. از این رو برای شناسایی متغیرهای کلیدی می‌توان ابتدا متغیرهای توسعه استان را با توجه به نظریه دستگاه‌ها شناسایی و دسته‌بندی کرد. «ادوارد هال» مردم‌شناس آمریکایی معتقد است که طرح روستاها اتفاقی نبوده بلکه تابعی است از زمان و تغییرات فرهنگی روستا، مجموعه‌ای پویا و مبنی برکنش‌های متقابل انسان و محیط پیرامون است. این چنین معماری روستایی بومی و در طی دوران دچار کنش و واکنش یعنی تغییرات جزئی و کلی بوده است (Khakpour, Sheykh Mahdi, 2011, 233). مجموعه‌ای از عوامل فرهنگی، سیاسی، طبیعی و تاریخی دست در دست یکدیگر داده‌اند تا رفتار و روحیات مردم در جای‌جای ایران با یکدیگر متفاوت باشد. مردمانی که با برخورداری از ارزش و احترام یکسان و بدون تعرض یا تحقیر با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و جامعه‌ای مسالمت‌آمیز به نام ایران را تشکیل می‌دهند. خصوصیات فرهنگی هر عصری را می‌توان در معماری آن شناخت، زیرا وقتی معماری تحت تأثیر شرایط متفاوت یک دوره به وجود آید مثل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و... به محض به وجود آمدن می‌تواند مستقل و زنده شناخته شود و صفاتی مخصوص را به خود بگیرد. وقتی اثرات به وجود آورنده یک اثر (معماری) از بین بروند آن معماری ممکن است به حیات خود ادامه دهد. اگر عوامل به وجود آورنده مطابق با خواستارهای فرهنگی باشد آن معماری ریشه‌ای عمیق می‌گیرد و اگر آن عوامل ناپایدار باشند معماری فاقد حیات می‌شود و عوامل جدید آن را از میان برمی‌دارند (Daneshpazhoh, 2002). وضعیت جغرافیایی گیلان، پوشش انبوه گیاهی، رطوبت، دسترسی به دریا و عوامل بی‌شمار اقلیمی، مردم این استان را انسان‌هایی سرزنده، شاداب و با روحیه‌ای متفاوت از دیگر نقاط ایران بار

آورده است، از این رو ضروری است تا معماری آینده مطابق با آداب و رسوم و فرهنگ این استان شکل گیرد. پژوهش حاضر با هدف آینده پژوهی تحولات معماری استان گیلان مبتنی بر مؤلفه‌های اثرگذار فرهنگی شکل گرفته است. بر این اساس سؤال اصلی پژوهش این گونه بیان می‌شود: معیارهای فرهنگی تا چه میزان بر معماری آینده استان گیلان مؤثر خواهد بود؟

بر اساس توضیحات مطرح شده، تمرکز پژوهش حاضر، نه «فرهنگ» در معنای عام و نه صرفاً حل یک مسئله فرهنگی و ارائه راهکارهایی برای آن، بلکه پژوهشی در معماری آینده بر اساس فرهنگ و صورت‌بندی آن است.

شکل ۱. ماتریس اشتراکات معماری و فرهنگ، منبع: نگارندگان

پیشینه پژوهش

اندیشیدن درباره آینده برای کارها و اقدامات کنونی انسان امری ضروری است. اشتیاق بشر برای دانستن درباره آینده از عهد باستان وجود داشته است. پیشگویان و کاهن‌ها نمونه‌هایی از کسانی هستند که در گذشته تلاش داشتند به نحوی به این اشتیاق در نزد خاص و عام پاسخ دهند. نخستین نشانه‌های جدی‌تر توجه بشر به آینده در عصر روشنگری دیده می‌شود، دورانی که بشر باور داشت که علوم برای هر چیزی راه‌حلی خواهند یافت. قوانین

نیوتن در مورد حرکت، درک و تحلیل بسیاری از پدیده‌ها را ممکن ساخته بود. در اثر رشد شتابان علوم در این دوره، اندیشمندان عصر روشنگری واقعاً به این نتیجه رسیده بودند که تنها زمان می‌خواهد تا همه قوانین و قواعد جامعه و محیط پیرامون بشر معلوم و آشکار شود. پایه‌های انجام این پژوهش، تحقیقات معتبر و مدل‌های تجربه‌شده در زمینه مرتبط با مسئله است. تحقیقاتی که در زمینه آینده معماری صورت گرفته، همه ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را یا جدا از هم یا با یکدیگر دارد. از این رو پژوهش حاضر کوشیده است تا به بررسی دقیقی از تأثیر فرهنگ بر آینده معماری در استان گیلان بپردازد. به علت ماهیت چندبعدی مفهوم توسعه، توجه به طیفی از متغیرهای اصلی بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی ضروری است (Khairullov, 2015). درهم تنیدگی این ابعاد بر ضرورت وجود رویکردی یکپارچه به موضوع تأکید می‌کند. به اعتقاد برخی محققان، آینده‌نگاری، رویکردی مناسب برای برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای است (Koschatzky, 2005). این رویکرد رابطه نزدیکی با مدیریت و برنامه‌ریزی راهبردی دارد؛ و عدم قطعیت‌ها را در فرآیند تصمیم‌گیری راهبردی در نظر می‌گیرد. شناسایی متغیرهای کلیدی گام نخست و مهم‌ترین گام آینده‌نگاری راهبردی است (Godet & Durance, 2011). برای اولویت‌بندی قابلیت‌های توسعه استان با توجه به رویکرد آینده‌نگارانه تحقیق از روش فناوری‌های کلیدی استفاده شده است. زمانی که انتخاب اولویت‌ها در پروژه آینده‌نگاری مدنظر است (Zali, 2013)، روش فناوری‌های حیاتی یا کلیدی یک رویکرد ارزشمند و مفید جهت ارزیابی حوزه‌های تحقیقاتی و فناوری‌های مختلف به شمار می‌رود.

پژوهش زالی و همکاران (۱۴۰۰) با به‌کارگیری آینده‌پژوهی در برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای به شناسایی عوامل کلیدی توسعه استان گیلان، به تطبیق آن با نظریه پایه توسعه استان می‌پردازد و قابلیت‌های توسعه استان را با روش فناوری‌های کلیدی اولویت‌بندی می‌کند.

گوده و دویناس (۲۰۱۱) تجربه آینده‌نگاری سازمان ملی فرانسه در ارتباط با بهبود وضعیت مسکن فرانسه برای سال ۲۰۱۰ را منتشر کرده‌اند. در این پروژه از میان ۴۰ عامل مؤثر بر وضعیت مسکن فرانسه با تحلیل آثار متقاطع عوامل، ۱۰ عامل به‌عنوان عوامل کلیدی مؤثر شناسایی شده‌اند. این عوامل مبنایی برای تحلیل سناریو و تدوین راهبردهای بخش مسکن فرانسه قرار گرفته‌اند (Godet & Durance, 2011).

در دیگر پژوهشی امامی و دربان آستانه (۱۴۰۰) با رویکرد آینده‌پژوهی به شناسایی

مهم‌ترین عوامل مؤثر بر وضعیت کالبدی روستایی استان گیلان و بررسی میزان و چگونگی تأثیرگذاری این عوامل بر یکدیگر می‌پردازند. مطابق نتایج خروجی میک مک، بر اساس نتایج کمی خبرگان وضعیت کالبدی روستایی در استان گیلان و وضعیت کالبدی جامعه‌محور در استان گیلان تا حدودی پایدار است و شرایط کنونی حاکم بر سیستم کالبدی جامعه‌محور در آینده نزدیک شاید تغییری صورت نگیرد. در نهایت با توجه به امتیاز بالای تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم ده عامل اصلی کلیدی در آینده توسعه کالبدی روستایی استان گیلان می‌توان گفت که مواردی چون وجود عوامل رفاهی امکانات، درآمد آب‌وهوا قدمت و بافت بیشترین اثرگذاری مستقیم و وجود آب‌وهوای مناسب، بازارچه‌ها، ناهمواری توریستی کاربری مناسب بیشترین اثرگذاری غیرمستقیم را داشته‌اند.

امامی و یاسوری (۱۴۰۱) این بار به شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر وضعیت گردشگری روستایی استان گیلان و بررسی میزان و چگونگی تأثیرگذاری این عوامل بر یکدیگر پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن‌که است عوامل انتخاب‌شده در بیش از ۹۲ درصد موارد بر یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند. بر اساس نتایج کمی خبرگان وضعیت گردشگری روستایی در استان گیلان تا حدودی ناپایدار است و شرایط کنونی حاکم بر سیستم گردشگری روستایی در آینده نزدیک به شدت تغییر خواهد کرد. در جدول زیر به صورت کلی مقالاتی که در زمینه فرهنگ و معماری گیلان انجام شده، به تفکیک بررسی شده است و در ادامه به مرور ادبیات پژوهش پرداخته خواهد شد.

جدول ۰۱. بررسی پیشینه پژوهش فرهنگی استان گیلان

پژوهشگران	سال	بررسی‌ها
۱ خاکپور و همکاران	۱۳۹۰	لزوم تغییر در جوامع سنتی، تغییرات فرهنگی در ارتباط با فضاهای خصوصی و عمومی، راهکارهای معماری در رابطه با زندگی امروزی، الگوی مناسب و جدید مسکن روستایی
۲ مظفر و همکاران	۱۳۹۱	شناخت کلیتی از راهکارها، مقوله‌های فرهنگی و معماری، سیاست‌های متداول، محدود نمودن فرهنگ به تعریفی خاص، مقوله‌بندی
۳ امیرکیایی و همکاران	۱۳۹۷	روش‌های مناسب طراحی تا تخریب بنا، استفاده از روش‌های بومی به عنوان روش‌های سازگار با طبیعت، بررسی دقیق روش‌های بومی به عنوان نمونه‌های ساخته‌شده و تلفیق آن بادانش و فناوری نوین جهت بهره‌گیری در ساختمان‌های جدید، استفاده از روش‌های اجرایی ساده، مصالح بومی و اتصالات ساده و در دسترس، فرم هندسی بنا و استفاده از اجزای مدولار

پژوهشگران	سال	بررسی‌ها
دلشاد و همکاران	۱۳۹۷	مسائل اقلیمی، محدودیت‌های زمین، مسائل اقتصادی، فرهنگی و سبک زندگی، وحدت با معماری ایرانی لمس، استفاده انسان سنتی از مواد و مصالح در دسترس و پاسخگویی و ایجاد آسایش در شرایط آب و هوایی اقلیم‌های متفاوت
رجبی و همکاران	۱۳۹۸	توجه بیشتر به خرده‌فرهنگ‌ها در جهت توسعه گردشگری، افزایش امکانات و خدمات رفاهی و اقامتی در ناحیه مورد مطالعه، توجه به نقاط روستایی دورافتاده که از هرگونه امکانات و خدمات به دور هستند، بها دادن به ارزش‌های فرهنگی منطقه، جلوگیری از بناها و سازه‌هایی که موجب انحراف توجه از ویژگی‌های منحصر به فرد معماری می‌شود.
شکری یزدان‌آباد و همکاران	۱۳۹۸	طبیعت‌محوری، خدامحوری، جامعه‌محوری (اجتماع‌پذیری) و همچنین اقتصاد، در سیر دگردیسی، جامعه‌محوری (ارتباطات جهانی)، ارتقا ارزش‌های انسانی و حفظ هویت ایرانی اسلامی، در شهرهای آتی
غفاری حدیقه و همکاران	۱۳۹۸	توجه به فرهنگ، روابط اجتماعی، عاطفی و اعتقادات مردم منطقه، چگونگی ایجاد فرم‌ها و فضاهای گوناگون معماری و نحوه جانمایی
مهرداد، جواد	۱۳۹۹	معماری گیلان و ویژگی‌های عناصر معماری آن در سه حوزه اقلیم، فرهنگ و طبیعت، فاکتورهای اقلیمی
امیر کافی، مهدی، سجادی، حامد	۱۴۰۱	امید ساکنان محلات محروم، آشکاری کمتر از میانگین کشوری، قابلیت شخصی ساکنان، امید به آینده، برنامه‌ریزی در زندگی، بررسی تفاوت‌ها در سه محله سطح فردی با تحصیلات، درآمد، امنیت، بی‌نظمی اجتماعی و اعتماد
پاداشی املشی و همکاران	۱۴۰۲	زیست‌پذیری در حل چالش‌های پیش رو شهروندان به معنای آینده‌پروتنق، زنده و پاسخگو و تأمین‌کننده کیفیت مناسب زندگی است، این امر مستلزم تحقق سه هدف، اجتماعات سرزنده، اقتصاد پویا و محیط‌زیست پایدار است.
بقایی و همکاران	۱۴۰۲	عملیات فرهنگی، مجری، مخاطب، استفاده از استعاره نسج و بافت، بهره‌سازی، ساختار هستی‌شناسی، نتایج: رشته رانه، رشته عامل، رشته کارمایه، رشته عمل، رشته پایانه

منبع: نگارندگان

مبانی نظری پژوهش

معماری بومی گیلان و تأثیرپذیری فرهنگی

معماری بومی (Vernacular architecture) شاخه‌ای از معماری بر پایه نیازهای منطقه‌ای و مصالح ساختمانی است که بازتاب سنت‌های منطقه‌ای است. معماری بومی در طول زمان بر اساس پیشینه محیطی، فرهنگی، فناوری و تاریخی که در آن وجود داشته تکامل

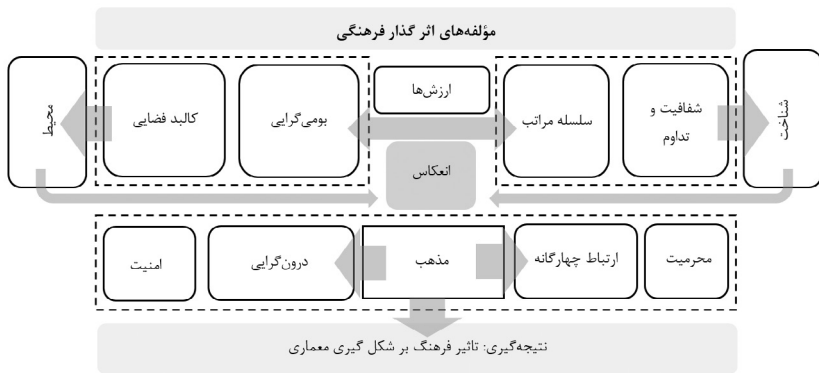
یافته است. معماری بومی را می‌توان متقابل معماری رسمی (که با عناصر سبکی طراحی که به‌صورت غیر اتفاقی برای اهداف زیبایی شناسانه کنار هم قرار گرفته که فراتر از نیازهای ضروری ساختمان هستند) دانست. اصطلاح معماری بومی نباید با آنچه معماری سنتی گفته می‌شود اشتباه شود، هرچند پیوندهایی میان این دو وجود دارد. معماری سنتی می‌تواند شامل ساختمان‌هایی با عناصر طراحی رسمی: معابد و قصرها شود. در پهنه جغرافیایی گیلان که رطوبت هوا و بارش باران زیاد است، مسکن نه تنها باید جوابگوی نیاز انسان به سرپناه باشد، بلکه باید آسایش اقلیمی را به‌طور نسبی به همراه داشته باشد. بدین لحاظ، بنای مسکونی باید به‌گونه‌ای ساخته شود که حتی تا جایی که امکان دارد رطوبت بیش‌ازحد تحمل انسان را در محیط‌زیست کاهش دهد تا شرایط دما و رطوبت، در حد آسایش قرار گیرد. آسایش در تابستان‌ها، به علت رطوبت نسبی زیاد هوا در تمام اوقات شبانه‌روز است؛ بنابراین، امکان حرکت راحت باد به‌منظور دفع رطوبت اطراف بدن و محیط انسان مطرح می‌گردد. این نیاز موجب شده تا بناهای مسکونی گیلان دارای لایه‌های شفاف مسقف و با بازشوهای بسیار زیاد در جداره‌های خارجی باشند. به‌گونه‌ای که گاه دورتادور بنا را یک‌لایه فضای زیستی نیمه محصور و بدون جداره، یعنی ایوان‌های چهارطرفه، احاطه کرده است (Delshad, Hoseinpour, 2018, 35). معماری گیلان به عنوان یکی از معماری‌های سنتی ایران با تاریخچه‌ای فراگیر و طولانی روبروست. این معماری نتیجه‌ای است از تأثیر فرهنگ‌ها، اقوام و اعتقادات مختلف در طول زمان. گیلان به عنوان منطقه‌ای مهم و ترکیبی از جمعیت‌ها و فرهنگ‌ها، همواره برخوردار از تبادلات فرهنگی و تأثیرات معماری بوده است. ساختمان‌های سنتی گیلان نمونه‌هایی از زیبایی و هنر معماری این منطقه را نشان می‌دهند. «مردم گیلان به دلیل شرایط خاص جغرافیایی به صورت عمده به کشت برنج اشتغال دارند. مهم‌ترین مراحل کاشت برنج برداشتن زنان گیلانی است. کار زیاد زنان در شالیزار و نیز کار کردن آن‌ها در خارج خانه، منجر به تظاهرات فرهنگی متمایزی شده است. این ملاحظات محصوریت کامل مسکن را بدان‌گونه که در ایران مرکزی مشاهده می‌شود، متفی نموده و محرمیت بنا را به حداقل می‌رساند» (Khakpour, 2007)؛ بنابراین فرهنگ گیلانیان در عدم تفاوت میان مرد و زن در معماری نیز نمود پیدا کرده و خانه‌های سنتی در گیلان به شکل برون‌گرا ساخته می‌شوند. حتی حوزه تفکیک خانه‌ها از یکدیگر نیز محصور نبوده و «ورودی خانه‌ها و تشخیص حوزه‌های مختلف در محوطه خانه‌ها و گسترش حریم خانه‌ها با اضافه کردن فضای

سبز به کنار جاده است» (Livani, Ramezani, 2014). در مناطق کوهستانی اما بیشتر با استفاده از پرچین برای جلوگیری از ورود چهارپایان است؛ اما عدم محصوریت بلند در حریم خانه‌ها در این ناحیه را تنها نمی‌توان به نقش فرهنگ در معماری گیلان معطوف کرد بلکه می‌توان گفت که «دلیل این امر همان استفاده از جریان هواست تا از میان ساختمان‌ها عبور کرده و هوای مرطوب و راکد را با خود به بیرون محوطه و فضاهای زیستی ببرد. بهره بردن از طبیعت زیبا و سرسبز منطقه نیز از دلایل دیگر جهت تلفیق محیط مسکونی با طبیعت است» (Mehrddad, 2021).

آینده معماری گیلان

معماری در هر منطقه جغرافیایی ریشه خود را از اقلیم همان منطقه می‌گیرد و ارتباط تنگاتنگی با عوامل اقلیمی، محیطی، اجتماعی، هویتی، انسانی و طبیعت خود دارد. معماری سنتی و غنی گیلان زایش عمل و عکس‌العمل متقابل میان انسان و طبیعت اقلیم خاص این منطقه است. هرچقدر که به عمر سال‌ها افزوده شد و دهه‌ها یکی پشت دیگری طی شدند و با شرایط‌های مختلف هر عصر تغییراتی در اشکال مختلف و سبک زیست انسان‌ها به وجود آمد. ناگزیر معماری نیز همچون سایر ادوات با تغییرات گسترده‌ای همراه شد. استان گیلان در بین استان‌های کشور با وجود موقعیت‌های ویژه و استراتژیک و پل ارتباطی شمال با مرکز کشور، به‌عنوان محور کریدور شمال-جنوب، منابع غنی طبیعی، تنوع آب و هوایی، آب فراوان، دشت‌های وسیع و حاصلخیز، معادن متنوع، سرمایه انسانی ارزشمند، قابلیت‌های بازرگانی و تجاری، موقعیت‌های ارتباطی، نیروی کار جوان و فراوان و سرشار از قابلیت‌های گردشگری و ...، از موقعیت قابل انتظاری برخوردار نیست. با توجه به اینکه منابع محدود ولی نیازها نامحدود است، توسعه هم‌زمان همه بخش‌ها و توسعه همه‌جانبه یک هدف دست‌نیافتنی است. هر چند که توسعه همه‌جانبه به عنوان آرمان اصلی استان مدنظر است اما از آنجایی که توسعه همه‌جانبه نمی‌تواند به سرعت و در زمان کوتاه اتفاق بیفتد، لازم است تا عوامل کلیدی و پیشران‌های توسعه استان که دارای مزیت نسبی برای استان هستند، شناسایی شوند (Zali, Haghghat, Panahi, 2022, 96). معماری بومی گیلان تا پیش از صفویه تحت تأثیر اقلیم بود. پس از پیوستن گیلان به دولت مرکزی در زمان صفویه، عناصر معماری تلفیقی از معماری بومی و سبک اصفهانی شد. در اواخر قاجار و اوایل پهلوی شاهد تأثیر معماری نئوکلاسیک روسیه بر معماری گیلان هستیم. عناصر معماری، در

هر محدوده جغرافیایی با عوامل فرهنگی همان منطقه رابطه مستقیم دارد. تا پیش از صفویه، گیلان توسط اُمرای محلی اداره می‌شد و معماری این منطقه، بستگی زیادی به شرایط آب و هوایی داشت. مطالعه سفرنامه مستشرقین به گیلان، تغییرات معماری بومی خانه‌های شهری پس از ضمیمه شدن گیلان به دولت مرکزی را نشان می‌دهد. امروزه مهم‌ترین جنبش در معماری؛ احیای سنت‌های بومی و کلاسیک و الحاق آن‌ها به روند کلی معماری مدرن از جنبه بنیادی آن، یعنی ساختار جوامع و ساختمان شهرهاست. شهرسازی و معماری در استان گیلان از دهه‌ها افول برمی‌گردد که امروزه نتایج منفی خود را در سطوح لایه‌های شهری بازتاب داده است. در شرایط کنونی که متولیان امر همچون میراث فرهنگی، مدیریت شهری و... در راستای وظایف خود در طی ادوار مختلف با کاستی‌ها و نقص‌های جبران‌ناپذیری حافظان خوبی برای هویت معماری استان نبوده‌اند.

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش، منبع: نگارندگان

روش پژوهش

این مقاله از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، آمیخته با رویکرد اکتشافی نسبت به آینده است. جامعه آماری این تحقیق در همه مراحل، متخصصین هستند که در محیط‌های علمی و در حیطه معماری، شهرسازی و جامعه‌شناسی فعالیت داشته‌اند. این تحقیق در سه مرحله انجام شده است؛ در مرحله اول، به منظور شناسایی پیشران‌ها، مصاحبه‌هایی عمیق با ۲۸ نفر از متخصصین صورت گرفته که مبنای طراحی پروتکل

مصاحبه‌ها، استفاده از مرور ادبیات، تکنیک پستل^۱ و فن پرسشی W1H5 است و نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافته است. به‌منظور تحلیل مصاحبه‌ها از نرم‌افزار مکس کیو دی‌ای^۲ استفاده شده است. مستندسازی مصاحبه‌ها، بازگشت مصاحبه‌های کدگذاری شده به افراد مصاحبه‌شونده به‌منظور تأیید آن‌ها، استفاده از کدگذار ثانویه، به‌منظور بررسی میزان انطباق کدها (مشابهت کدها)، انجام شده است. تأثیرگذاری هریک از پیشران‌ها بر یکدیگر پرداختند. در این مرحله متخصصین، از نمره صفر تا پنج که بیانگر شدت تأثیر بسیار ضعیف تا بسیار قوی است، روابط فی‌مابین متغیرها را تعیین کردند، در این مرحله، شدت تأثیر ارزیابی شد، اما جهت تأثیر مورد بررسی قرار نمی‌گیرد. خروجی نرم‌افزار میک مک^۳، بیانگر متغیرهای مستقل، وابسته، خودمختار و دوجهی است، متغیرهای دوجهی، متغیرهایی هستند که دارای بیشترین میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری هستند و به عنوان متغیرهایی که خروجی این مرحله هستند، شناسایی می‌شوند. در مرحله سوم، متغیرهای دوجهی، به عنوان ورودی‌های نرم‌افزار سناریو ویزارد مطرح می‌شوند، در این مرحله، مجدداً پنل متخصصین تشکیل شده است، برای هریک از متغیرها، حالات ممکن آن شناسایی و پس‌از آن، تأثیر حالات هر متغیر بر حالات سایر متغیرها توسط متخصصین ارزیابی شده است. در این مرحله متخصصین از نمره منفی پنج تا مثبت پنج بر اساس شدت و جهت تأثیرگذاری حالات متغیرها بر یکدیگر، نمره تخصیص داده‌اند. خروجی این مرحله، شناسایی سناریوهای سازگاری است که بر اساس آن می‌توان آینده را توصیف کرد.

آینده‌پژوهی

امروزه تغییرات با آهنگی پرشتاب‌تر رخ می‌دهند. تغییرات فناوری و به دنبال آن تغییر در دیگر جنبه‌های زندگی، افزایش روزافزون وابستگی متقابل کشورها و ملل، تمرکززدایی جوامع و نهادهای موجود که به دلیل گسترش فناوری اطلاعات، شتاب بیشتری یافته است، تمایل روزافزون به جهانی شدن به همراه حفظ ویژگی‌های ملی، قومی و فرهنگی و بسیاری عوامل دیگر، لزوم درک بهتر از «تغییرات» و «آینده» را برای دولت‌ها، کسب‌وکارها، سازمان‌ها و مردم ایجاب می‌کند. آینده‌نگاری فرایندی روشمند، مشارکتی و گردآورنده ادراکات آینده است که چشم‌اندازی میان مدت تا

1. PESTEL

2. MAXQDA

3. MICMAC

بلندمدت را با هدف اتخاذ تصمیمات روزآمد و بسیج اقدامات مشترک بنا می‌سازد. سه رویکرد به مطالعه آینده وجود دارد: ۱- آینده‌پژوهی واکاوانه یا تحلیلی که گاه آینده‌پژوهی اکتشافی نیز نامیده می‌شود. ۲- آینده‌پژوهی تصویرپرداز ۳- آینده‌پژوهی هنجاری که گاه آینده‌پژوهی مشارکتی نیز نامیده می‌شود. در پژوهش حاضر از رویکرد آینده‌پژوهی تصویرپرداز استفاده خواهد شد و با طرح سناریویهایی به بررسی دقیق مؤلفه‌های مؤثر فرهنگی بر آینده معماری استان گیلان پرداخته می‌شود.

یافته‌های پژوهش

در گام اول، برای یافتن نظرات و پاسخ‌ها مصاحبه‌ای با ۲۸ نفر از متخصصین معماری، شهرسازی و جامعه‌شناسی که در زمینه تأثیر فرهنگ بر شکل‌گیری معماری صاحب‌نظر بودند و در محیط‌های علمی و در حیطه معماری کار می‌کردند، صورت گرفته است. همچنین از مطالعات کتابخانه‌ای نیز بهره گرفته شد و از روش اشباع نظری به‌عنوان استاندارد برای پایان نمونه‌گیری استفاده شده است. در گام‌های دوم و سوم هم پنی از متخصصین تشکیل شد.

جدول ۲. کدگذاری اطلاعات تطبیقی، منبع: نگارندگان

نظر کدگذار (پژوهشگر)				
		بله	خیر	مجموع
نظر باز کدگذار (ارزیاب)	خیر	5A	11B	۱۶
	بله	8C	4D	۱۲
	مجموع	۱۳	۱۵	۲۸

گام اول

پس از انجام مصاحبه عمیق با متخصصین، مصاحبه‌ها بر اساس روش تحلیل تم بررسی شدند از آنجا که تم‌های برگزیده با بهره‌گیری از نظرات متخصصین به‌دست آمده، روایی مصاحبه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است. مبنای طراحی سؤالات به شکلی بود که آینده معماری گیلان از نظر متخصصین سؤال شده بود. سپس کدگذاری باز، محوری و در انتها کدگذاری گزینشی صورت گرفته (جدول ۲)، تم‌های اصلی و فرعی از متن مصاحبه‌ها شناسایی شد، نتایج در جدول شماره ۳ نمایش داده شده است.

جدول ۳. نتایج حاصل از مصاحبه متخصصین، منبع: نگارندگان

مفهوم	مقوله
طراحی پلان باز و گسترده با فرم کالبدی هندسی و طولیل و باریک	۱ تأثیر اقلیم منطقه بر طراحی
طراحی شکل کلی ساختمان به صورت برون‌گرا	۲ تأثیرپذیری فرهنگی
تأثیرات اجتماعی و فرهنگی، جهان‌بینی و آداب‌ورسوم	۳ اعتقادات مذهبی
عوامل زیست‌محیطی، ارتباط با طبیعت، تأثیرات اجتماعی و فرهنگی، کاربری‌ها و فعالیت‌ها، شیوه زیست و گونه‌های فعالیتی	۴ سبک زندگی
منظر شهری (الگوی خط آسمان زمینه، منظر تاریخی زمینه، منظر هویتی زمینه)، ادراک، تناسبات ریتم‌ها، الگوی اجزای واحد ارزش	۵ منظر شهری و محلی
حقوقی و مالکیتی، مدیریت شهری، اجتماعی و فرهنگی، کاربری و فعالیت‌های اقتصادی	۶ مشاغل و کاربری‌ها
کف طبقه هم کف بالاتر از سطح زمین و ساخته‌شدن بناها بر روی ارتفاع مانند پایه‌های چوبی	۷ حفاظت اقلیمی بنا
بهره‌گیری از مصالح با حداقل ظرفیت حرارتی و در صورت استفاده از مصالح ساختمانی سنگین، تعیین ضخامت آن‌ها در حداقل میزان ممکن	۸ مصالح مورد استفاده
عوامل اجتماعی و فرهنگی، روابط همسایگی قرارگاه‌های رفتاری و کالبدی	۹ تعاملات همسایگی
قرارگیری ساختمان با توجه به جهت وزش نسیم‌های دریا به منظور حداکثر استفاده از وزش باد در ایجاد تهویه طبیعی در داخل اتاق‌ها	۱۰ جهت‌گیری بنا
موسیقی، پوشاک و البسه، بازی‌های محلی، صنایع دستی	۱۱ انگاره‌های فرهنگی
تغییر فرهنگ در سال‌های آینده می‌تواند عاملی مهم در تغییرات بناهای معماری در استان گیلان باشد	۱۲ تغییرات فرهنگی
آنچه از شرایط اقلیمی در جهان مشخص است به‌مرور با گرم‌تر شدن کره زمین و کاهش بارندگی‌های سالانه ممکن است تغییراتی در طراحی آینده بنا ایجاد شود	۱۳ تغییرات اقلیمی
معماری مدرن در پی جهانی شدن دیر یا زود موجب تغییرات در طراحی بومی منطقه خواهد شد مشابه ساختمان‌های جدید موجود در استان	۱۴ مدرنیسم
تغییرات نیاز کاربر در طی سال‌ها و نیاز به طراحی متناسب با آن	۱۵ نیاز کاربران
مشاغل و حرفه‌های خاص در استان موجب جذب جوانان و به‌مرور زمان موجب نیازهای جدید در منطقه خواهد شد	۱۶ مهاجرپذیری
با توجه به آگاهی بیشتر کاربران نسبت به گذشته نیازهای جدیدی به وجود خواهد آمد که نیازمند پاسخگویی است	۱۷ آگاهی کاربران
جهان‌کنونی در حال تغییر است و تغییرات جهانی به‌مرور زندگی مردم را درگیر خود خواهد کرد	۱۸ تأثیرپذیری جهانی

گام دوم

در این مرحله، متخصصین به بررسی تأثیر هریک از پیشران‌ها بر یکدیگر بر اساس نمره صفر تا پنج پرداخته‌اند. سپس به منظور شناسایی عوامل اثرگذار و اثرپذیر سیستم و نیز تعیین میزان اثرگذاری و اثرپذیری آن‌ها بر یکدیگر پیشران‌ها در قالب یک ماتریس ۱۸ × ۱۸ با به کارگیری نرم‌افزار میک مک تحلیل شد. در ادامه متغیرهای دوجوهی که به صورت هم‌زمان، بسیار تأثیرپذیر و بسیار تأثیرگذار، عمل می‌کنند، شناسایی شده که نمودار قرار دارند.

جدول ۴. ماتریس اثرات مستقیم، منبع: نگارندگان

ابعاد ماتریس	تکرار	بدون تأثیر	تأثیرگذار	تقویت‌کننده	توانمندساز	درجه پرشدگی	جمع
۱۸*۱۸	۲	۲۴۱	۲۶۵	۱۳۴	۵۳	۶۸/۲۱	۷۶۳

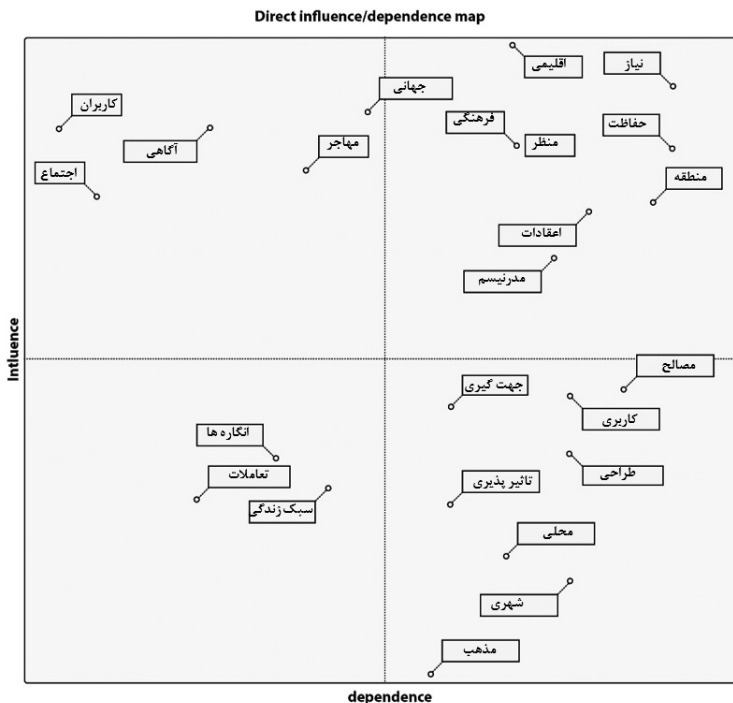
در تصاویر شماره ۴ و ۵، تعداد ده متغیر دوجوهی نشان داده شده است و سپس گراف‌های تأثیر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای دوجوهی، در تصاویر شماره ۶ و ۷ ترسیم شد.

جدول ۵. تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم پیشران‌ها، منبع: نگارندگان

پیشران‌ها	تأثیرگذاری (مستقیم)	تأثیرپذیری (مستقیم)	خالص مستقیم	تأثیرگذاری (غیرمستقیم)	تأثیرپذیری (غیرمستقیم)	خالص غیرمستقیم
۱. تأثیر اقلیم منطقه بر طراحی	۴۳	۱۲	۲۳	۲۳۸۶۱	۲۰۸۲۸	۱۴۰۸۲
۲. تأثیرپذیری فرهنگی	۴۸	۱۴	۲۱	۳۸۷۵۰	۳۲۳۵۱	۲۳۰۲۳
۳. اعتقادات مذهبی	۱۲	۲۳	۱۱	۱۲۹۶۴	۱۴۹۶۲	۲۹۶۳۰
۴. سبک زندگی	۱۵	۴۱	۳۴	۱۹۱۲۳	۱۲۱۹۰	۲۰۱۹۲
۵. منظر شهری و محلی	۱۱	۲۱	۳۸	۱۴۷۵۲	۱۹۴۲۷	۲۰۷۴۲
۶. مشاغل و کاربری‌ها	۱۰	۲۶	۳۲	۱۹۶۲۰	۱۰۶۹۲	۲۹۶۲۰
۷. حفاظت اقلیمی بنا	۲۳	۳۱	۴۴	۲۸۶۵۲	۲۷۲۶۵	۱۲۵۲۶
۸. مصالح مورد استفاده	۲۵	۳۶	۴۰	۲۰۷۶۹	۲۴۷۰۲	۳۷۴۰۳
۹. تعاملات همسایگی	۱۷	۳۸	۲۶	۱۸۵۴۰	۱۳۵۷۱	۲۷۵۱۳
۱۰. جهت‌گیری بنا	۲۶	۴۹	۳۸	۲۶۵۷۸	۲۰۷۲۸	۳۱۷۸۲
۱۱. انگاره‌های فرهنگی	۱۴	۲۷	۲۸	۱۰۹۷۳	۱۲۹۵۰	۲۲۹۰۳
۱۲. تغییرات فرهنگی	۵۱	۱۷	۱۲	۳۰۴۳۷	۳۰۴۱۹	۲۰۶۱۱

پیشران‌ها	تأثیرگذاری (مستقیم)	تأثیرپذیری (مستقیم)	خالص مستقیم	تأثیرگذاری (غیرمستقیم)	تأثیرپذیری (غیرمستقیم)	خالص غیرمستقیم
تغییرات اقلیمی	۴۹	۲۲	۲۵	۳۷۴۱۳	۳۲۱۱۷	۲۰۱۷۳
مدرنیسم	۴۱	۲۷	۳۶	۳۱۲۶۹	۳۵۲۳۸	۲۲۵۳۰
نیاز کاربران	۴۴	۱۵	۳۴	۳۳۸۲۱	۳۱۰۴۲	۲۴۱۰۶
مهاجرپذیری	۳۹	۲۰	۳۲	۲۹۹۸۷	۲۰۶۵۱	۳۶۰۵۴
آگاهی کاربران	۴۰	۲۴		۳۴۷۱۰	۳۱۷۰۱	۲۷۱۳۱
تأثیرپذیری جهانی	۲۳	۳۳		۱۰۱۲۰	۱۱۰۹۱	۲۵۹۰۱

به‌منظور شناسایی پیشران‌های مهم، پیشران‌ها در حالت تأثیرگذار به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم طبقه‌بندی و رتبه‌بندی شدند که نتیجه آن در تصویر شماره ۳ نشان داده‌شده است. بر این اساس، تأثیر تغییرات فرهنگی، تغییرات اقلیمی و نیاز کاربران به‌عنوان اثرگذارترین عوامل مستقیم و عوامل مهاجرپذیری، آگاهی کاربران و مدرنیسم به‌عنوان اثرگذارترین عوامل غیرمستقیم شناسایی شده‌اند.

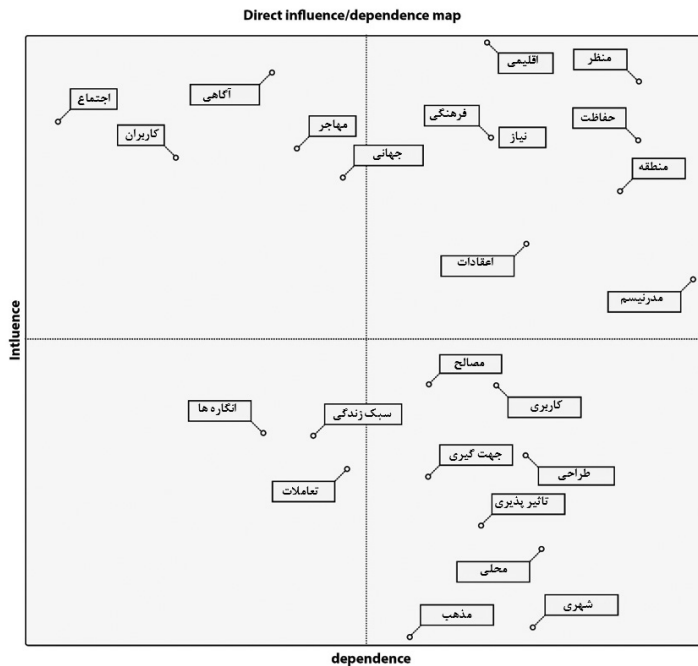

شکل ۳. وضعیت پیشران‌ها در نقشه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، منبع: نگارندگان

بر این اساس، تأثیر تغییرات فرهنگی، تغییرات اقلیمی و نیاز کاربران به عنوان اثرگذارترین عوامل مستقیم و عوامل تولید بیشتر، داشتن رابطه با دنیا و تأثیر تغییرات اقلیمی به عنوان اثرگذارترین عوامل غیرمستقیم شناسایی شده‌اند.

گام سوم

در این مرحله، بعد از شناسایی متغیرهای دوجهی در تحلیل نرم‌افزار میک مک، از متخصصین خواسته شد تا حالات هر یک از متغیرها را مشخص کنند، بعد از شناسایی حالات متغیرهای دوجهی، تأثیر آن‌ها از منفی پنج تا مثبت پنج توسط همان متخصصین ارزیابی و وارد نرم‌افزار سناریو ویزارد شد (جدول شماره ۶). از میان سناریوهایی که نرم‌افزار سناریو ویزارد داده است، سه سناریوی ممکن برای آینده پیش‌بینی شده است (جدول شماره ۷).

شکل ۴. وضعیت پیش‌ران‌ها در نقشه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، منبع: نگارندگان

از میان سه سناریوی داده شده توسط نرم‌افزار سناریو ویزارد، سناریوهای شماره یک و دو، سناریوهای مطلوب بودند و سناریوی شماره سه، سناریوی نامطلوب بود. از میان دو سناریوی مطلوب داده شده، سناریوی شماره دو به علت نمره بیشتر (۱۸۶)،

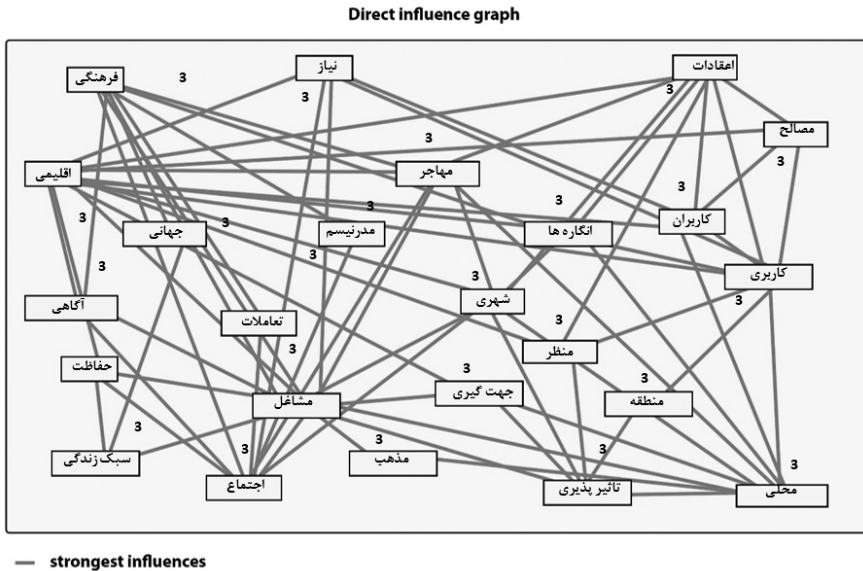
سناریوی مطلوب است که در آن باید به تغییرات فرهنگی توجه خاصی شود، تغییرات اقلیمی مورد توجه بیشتری قرار گیرد، نیاز کاربران و آگاهی آن‌ها بیشتر مورد توجه باشد و به مهاجران توجه خاصی شود.

جدول ۶. تعیین وضعیت متغیرهای دوجهی، منبع: نگارندگان

وضعیت حالات	متغیرهای دوجهی	حالت
A1 A2 توجه خاص بی‌توجهی	اقلیم	A
B1 B2 توجه خاص بی‌توجهی	تعاملات اجتماعی	B
C1 C2 توجه خاص بی‌توجهی	جهانی‌سازی	C
D1 D2 افزایش کاهش	بومی‌گرایی	D
E1 E2 افزایش کاهش	عوامل فرهنگی	E
F1 F2 افزایش کاهش	فناوری	F
G1 G2 افزایش کاهش	توانمندی منطقه	G
H1 H2 افزایش کاهش	عوامل اقتصادی	H

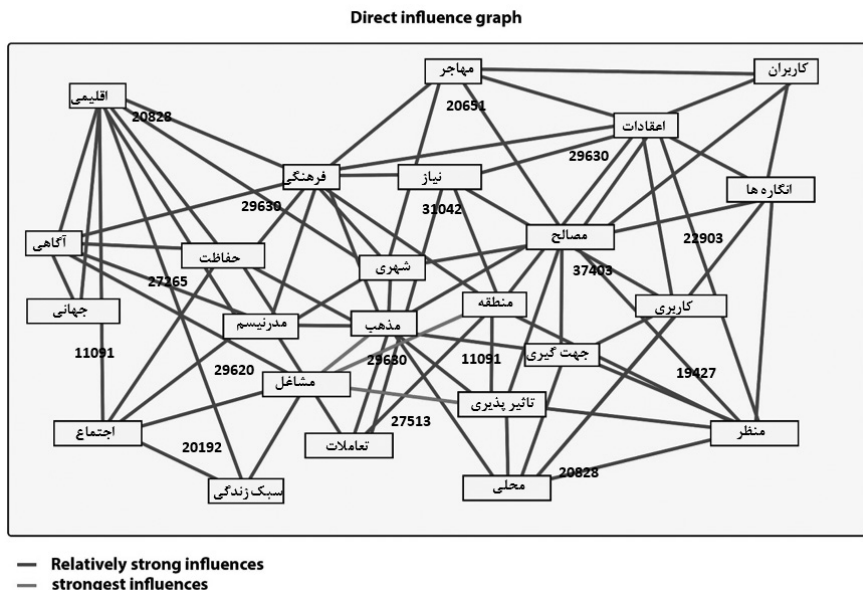
جدول ۷. تعیین وضعیت متغیرهای دوجهی به تفکیک هر سناریو، منبع: نگارندگان

سناریوی شماره ۳	سناریوی شماره ۲	سناریوی شماره ۱	متغیرهای دوجهی	
A2	A1	A1	اقلیم	۱
B1	B1	B2	تعاملات اجتماعی	۲
C1	C2	C1	جهانی‌سازی	۳
D2	D2	D2	بومی‌گرایی	۴
E2	E1	E2	عوامل فرهنگی	۵
F2	F1	F1	فناوری	۶
G1	G1	G2	توانمندی منطقه	۷
H1	H2	H2	عوامل اقتصادی	۸

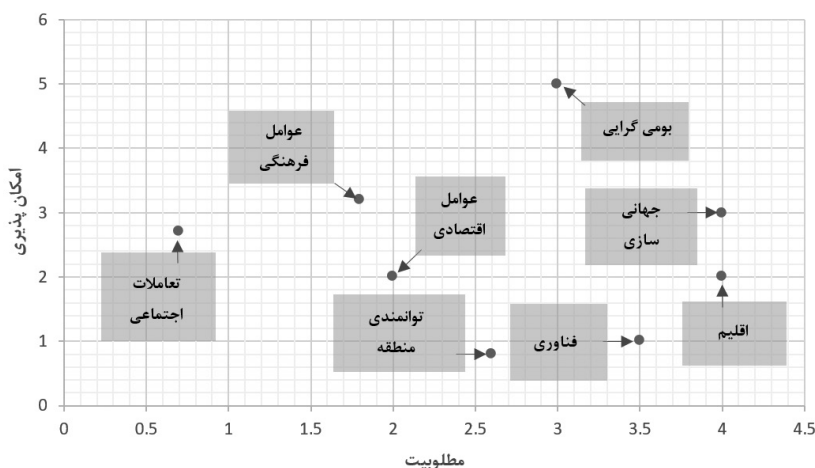
شکل ۵. گراف‌های تأثیر مستقیم متغیرهای دوجهی، منبع: نگارندگان

از تحلیل سناریو ویزارد، سه سناریوی سازگار به دست آمد که دو تای آن آینده مطلوب و یکی هم آینده نامطلوب ترسیم شد. از دو سناریوی مطلوب، سناریوی شماره دو، به علت نمره بیشتر (۱۸۶) که در متغیر دوجهی (تغییرات فرهنگی)، به عنوان سناریوی مطلوب و برتر شناخته شد، سناریوی مطلوبی که در آن باید به تغییر شرایط اقلیمی توجه خاصی شود، افزایش مهاجر نیز از طرفی وجود داشته باشد، به نیاز کاربران توجه خاصی شود، آگاهی کاربران را افزایش داد، تأثیرپذیری جهانی کاهش یافته و در برطرف شدن موانع ساخت و ساز بناهای جدید جهش داشته باشیم. اما در سناریوی نامطلوب به دلیل اینکه به تغییرات فرهنگی توجه خاصی نشده، به تغییرات اقلیمی توجهی نمی‌شد، افزایش نیاز کاربران وجود نداشته، به مهاجران بی‌توجهی شده، جهانی پذیری افزایش یافته و در برطرف شدن موانع ساخت و ساز بنا بی‌توجهی شود، ما معماری نامطلوبی در آینده خواهیم داشت.

شکل ۶. گراف‌های تأثیر غیرمستقیم متغیرهای دوجبهی، منبع: نگارندگان

در آخر برای نمایش جایگاه هر یک از قابلیت‌های اثرگذار استان بر اساس دو معیار کلان مطلوبیت و امکان‌پذیری از ماتریس مطلوبیت_ امکان‌پذیری استفاده شده است. (شکل ۷) همان‌طور که قابل مشاهده است، بومی‌گرایی و عوامل فرهنگی از بیشترین مطلوبیت و امکان‌پذیری در بین قابلیت‌های اثرگذار توسعه استان برخوردار بوده است.

شکل ۷. ماتریس مطلوبیت امکان‌پذیری قابلیت‌های توسعه استان گیلان، منبع: نگارندگان

نتیجه‌گیری

معماری گیلان به‌عنوان یکی از معماری‌های سنتی ایران با تاریخچه‌ای فراگیر و طولانی روبروست. این معماری نتیجه‌ای است از تأثیر فرهنگ‌ها، اقوام و اعتقادات مختلف در طول زمان. سلامت انسان و بهزیستی روانی هم با استفاده از فناوری و داده‌ها قابل‌بهبود است. گیلان به‌عنوان منطقه‌ای مهم و ترکیبی از جمعیت‌ها و فرهنگ‌ها، همواره برخوردار از تبادلات فرهنگی و تأثیرات معماری بوده است. هدف پژوهش حاضر آینده‌پژوهی تحولات معماری استان گیلان مبتنی بر مؤلفه‌های اثرگذار فرهنگی بوده است. نتایج به‌دست‌آمده از بررسی سناریوهای بیان‌شده نشان می‌دهد، آینده معماری در استان متشکل از تغییرات فرهنگی، تغییرات اقلیمی، نیاز کاربران، توجه به مهاجران و دیگر عوامل خواهد بود. در این پژوهش، با مشارکت متخصصین، بهترین قابلیت برای توسعه استان و ساخت آینده مطلوب انتخاب شده است. از میان سه سناریوی داده شده توسط نرم‌افزار سناریو ویزارد، سناریوهای شماره یک و دو، سناریوهای مطلوب بودند و سناریوی شماره سه، سناریوی نامطلوب بود. از میان دو سناریوی مطلوب داده شده، سناریوی شماره دو به علت نمره بیشتر (۱۸۶)، سناریوی مطلوب است که در آن باید به تغییرات فرهنگی توجه خاصی شود، تغییرات اقلیمی موردتوجه بیشتری قرار گیرد، نیاز کاربران و آگاهی آن‌ها بیشتر موردتوجه باشد و به مهاجران توجه خاصی شود. اما در سناریوی نامطلوب در صورت عدم توجه به تغییرات فرهنگی، تغییرات اقلیمی، نیاز کاربران بی‌توجهی به مهاجران، افزایش جهانی‌پذیری و عدم برطرف شدن موانع ساخت‌وساز شاهد معماری نامطلوبی در آینده خواهیم بود. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود سه دسته‌کنشگر به تحقق معماری گیلان جامه عمل بپوشانند، یعنی به نیاز کاربران به‌عنوان کنشگران اصلی توجه شود. استفاده از معماری مشارکتی و به‌کارگیری تفکر افقی در توسعه به‌عنوان اصلی‌ترین عامل توجه به نیاز کاربران و مبتنی بر روش‌های علمی از جمله اساسی‌ترین این اقدامات است. برطرف شدن موانع فرهنگی پیش‌بینی‌های لازم برای نحوه اثرگذاری از جمله ارتقاء سواد عمومی کاربران و متولیان امر ساخت‌وساز در زمینه هنری و معماری و توجه به شاخص‌های بومی منطقه از طریق آموزش، فرهنگ‌سازی لازم را مهیا می‌سازد، و همچنین پیش‌بینی‌های لازم برای نحوه اثرگذاری تغییرات اقلیمی موردتوجه قرار گیرد. از طرف دیگر، کنشگران دولتی و مسئولین اجرایی به‌عنوان نقش‌حیاتی در برطرف نمودن موانع فرهنگی، مطرح می‌شوند که نیازمند ورود به عرصه‌های قانون‌گذاری و

اصلاح روش‌های اجرایی در دستگاه‌های دولتی است. یکی دیگر از اقدامات ضروری در رابطه با تحقق فرهنگی، تشکیل کمیته راهبردی فرهنگ در استان گیلان است تا با رصد کردن تغییرات و پژوهش‌های آینده‌پژوهانه معماری این استان را به‌روز کرده و با هماهنگی نمودن تمام دستگاه‌های ذی‌ربط و ارزیابی دائمی بر اجرای مصوبات به تحقق شاخص‌های فرهنگی این استان بپردازد.

این مطالعه آینده‌پژوهانه نشان داد که جهانی‌شدن، توجه به مهاجران، رسانه‌ها، توانمندسازی منطقه و دیگر موارد مطرح‌شده، بیشترین تأثیر را بر آینده معماری گیلان خواهند داشت. بنابراین، پیشنهاد می‌شود وضعیت هریک از این پیشران‌ها در نظام فرهنگی در حال اجرا مشخص‌شده و برای مؤثر واقع‌شدن هر پیشران الگویی اجرایی طراحی شود.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

ORCID

Reza Naghdbishi <https://orcid.org/0000-0002-0662-5955>

Saeed Azemati <https://orcid.org/0000-0002-6410-6491>

Kimia Jamshidzadeh <https://orcid.org/0009-0004-8298-023X>

منابع و مآخذ

اسعدی، رضا (۱۳۹۵). تأثیر فرهنگ و بازپروری هویت فرهنگی در معماری بومی و ضرورت انعکاس آن‌ها، دومین همایش ملی معماری و شهرسازی سقز، سقز.

امیرکیایی، سیدمهدی، مفیدی شمیرانی، سیدمجید، مهدوی‌نژاد، محمدجواد و رئیس سمیعی، محمدمهدی (۱۳۹۸). بررسی میزان تطابق اصول و اسازاری با معماری بومی روستایی گیلان. *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی (چشم‌انداز جغرافیایی)*، ۱۴ (۲)، ۳۷۷-۳۹۳.

بقایی، علی‌اکبر، قیومی، عباسعلی، صالحی امیری، سیدرضا (۱۴۰۲). «هستی‌شناسی عملیات فرهنگی»، صورت‌بندی بافتواره. *مطالعات راهبردی فرهنگ*، ۳ (۴)، ۹-۴۲. doi: 10.22083/scsj.2024.436455.1139

بلوهری ساقی، باربرالوچو ولریو، اعتصام ایرج (۱۳۹۹). آموزه‌هایی از معماری سنتی برای آینده معماری انرژی‌کارا در کشور؛ مطالعه موردی: شهر یزد. *نقش جهان - مطالعات نظری و فناوری‌های نوین معماری و شهرسازی*، ۱۰ (۲)، ۸۵-۹۳.

پاداشی املشی، علیرضا، ایرانی بهبهانی، هما، خاکپور، مژگان، بندرآباد، علیرضا (۱۴۰۲). بازشناسی مؤلفه‌های مسکن بومی از نظرگاه زیست‌پذیری (نمونه مورد مطالعه: شهر املش). *دانش شهرسازی*، ۷ (۴)، ۹۶-۱۱۲.

Doi: 10.22124/UPK.2024.19759.1648

حیدری، امیر هوشنگ (۱۳۹۵). آینده‌پژوهی و روش دلفی، *ترویج علم*، ۷ (۱)، ۷۵-۹۳.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22519033.1395.7.1.5.6>

خاک‌پور، مژگان و شیخ مهدی، علی (۱۳۹۰). بررسی تأثیر فرهنگ و تغییرات اجتماعی بر مسکن روستایی گیلان. *مدیریت شهری*، ۹ (۲۷)، ۲۲۹-۲۴۵.

خیام نکویی، پریسا، شاهدی، بهرام، یزدی، کاظم (۱۴۰۲). تحولات فرهنگی متأثر از مدرنیته بر محتوای معماری مدارس ایران و ژاپن. *باغ نظر*، ۲۰ (۱۲۴)، ۳۳-۴۸. <https://doi.org/10.22034/bagh.2023.359874.5255>

دلشاد، مهسا، حسین‌پور، مریم (۱۳۹۷). واکاوی مفاهیم معماری بومی گیلان در انطباق با شاخصه‌های پایدار معماری ایرانی. *مهندسی ساختمان و علوم مسکن*، ۱۲ (۱)، ۳۱-۳۷.

رجیبی، پرویز، مولائی هاشجین، نصرالله، معتمدی مهر، اکبر (۱۴۰۱). تبیین نقش گردشگری در توسعه روستایی (مطالعه موردی روستاهای جنوب غربی گیلان). *مهندسی جغرافیایی سرزمین*، ۶ (۱)، ۲۱۳-۲۳۱.

زالی نادر، حقیقت فاطمه، پناهی احمد (۱۴۰۰). کاربست نظریه سیستم‌ها و آینده‌نگاری فناوری‌های کلیدی در معماری آینده با ابزار سنجش مطلوبیت و امکان‌پذیری (نمونه موردی: استان گیلان). *فصلنامه چشم‌انداز شهرهای آینده*، ۲ (۲)، ۹۱-۱۰۴.

شکری یزدان‌آباد، شادی، حمزه نژاد، مهدی، حسینی مقدم، فاطمه (۱۳۹۸). سنجش ارزش‌های ایرانی اسلامی و انسانی در ادوار دگردیسی شهر از بافت سنتی به مدرن و شیوه حفظ آن در شهرهای آینده. *دانش شهرسازی*، ۴ (۴)، ۱۱۱-۱۲۸. <https://doi.org/10.22124/upk.2020.14463.1291>

عزیزپور شویی عارف، هاشم‌پور پریسا، نژاد ابراهیمی احد (۱۴۰۰). جستاری برای شناخت زمینه فرهنگی معماری از نغار تا سقانفار. پژوهش‌های معماری اسلامی، ۹ (۲)، ۳۹-۶۰. <http://dx.doi.org/10.52547/jria.9.2.39>

علی محمدی، غلامرضا و عبدالهی، رکسانا (۱۳۹۷). تبیین مبانی نمود فرهنگ در معماری بومی ایران و ارتباط آن با ایجاد حس تعلق به مکان. مدیریت شهری، ۱۷ (۵۰)، ۳۳-۴۶.

غفاری حدیقه، شراره و یاقوتی، سمین (۱۳۹۸). واکاوی چگونگی تأثیر فرهنگ و هنجارهای ایرانی- اسلامی بر شکل‌گیری فضاهای معماری، سومین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی معاصر، تهران.

کوهی فرد، الناز و جاویدنژاد (۱۳۹۵). واکاوی رابطه متقابل محیط شهری و معماری با فرهنگ و هویت. همایش ملی فناوری در مهندسی کاربردی باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان.

گرچی مهلبانی، یوسف (۱۳۸۹). آموزش معماری امروز و چالش‌های آینده. فناوری آموزش، ۴ (۲)، ۱۲۵-۱۳۶. <https://doi.org/10.22061/tej.2010.1349>

مظفر فرهنگ، حسینی سید باقر، عبدمجیری امین (۱۳۹۱). فرهنگ در پژوهش‌های معماری. مسکن و محیط روستا، ۳۱ (۱۳۸)، ۲۹-۳۸.

مهرداد، جواد (۱۳۹۹). نقش اقلیم، فرهنگ و طبیعت در معماری خانه‌های سنتی استان گیلان. معماری شناسی، ۳ (۱۵)، ۰-۰.

نیازی، محسن، مزروعی نصرآبادی، اسماعیل، نقی پور ایوکی، سحر (۱۴۰۰). آینده‌پژوهی سبک زندگی اقتصادی خانواده‌ها با نرم‌افزار میک‌مک و سناریو ویزارد. مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۱۱ (۴۰)، ۲۷۸-۳۰۱.

ورمقانی، حسنا (۱۳۹۷). تحلیل شکلی و محتوایی و خاستگاه هنری آرایه‌ها در خانه‌های شهری و روستایی گیلان. دوفصلنامه علمی پژوهش هنر، ۸ (۱۶)، ۷۳-۸۶. <http://dor1.net/dor/20.1001.1.23453834.1397.8.16.5.2>

ویشکائی، محمدعلی، آمار، تیمور، پوررمضان، عیسی، قریشی میناباد، محمد باسط (۱۴۰۲). تحولات کالبدی فضایی سکونتگاه‌های روستایی با تأکید بر گردشگری (مطالعه موردی: روستاهای ساحلی شهرستان رشت).

مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، ۴ (۴)، ۹۹-۱۱۷. <https://doi.org/10.22124/gscj.2023.24130.1224>

Khairullof, D. (2015). "Challenges of sustainable development of regional economy in the conditions of russia's accession to the world trade organization", *Procedia Economics and Finance*, Volume 23, p.p. 303-308.

Koschatzky, K(2005). "Foresight as a Governance Concept at the Interface between Global Challenges and Regional Innovation Potentials", *European Planning Studies*, Volume13, Issue4, p.p.639 -619.

Miles, I (2003). "Ten years of Foresight in the UK", *The Second International Conference on Technology Foresight.Tokyo*, p. p. 1-23.

Zali, N(2013). Strategic forecasting in regional planning and development. *Strategic StudiesInstitute*.

Zali, N. Ahmadi, H. & Faroughi, S. M(2013). "An analysis of regional disparities situation in the East Azarbaijan Province". *Journal of Urban and Environmental Engineering*, 7(1), 183-194.

- Asaadi, R. (2015), the influence of culture and the rehabilitation of cultural identity in native architecture and the need to reflect them, *the second national conference of Saqqez architecture and urban planning*, Saqqez. [In Persian]
- Amirkiai, M, Mofidi Shemirani, m, Mahdovinejad, M, and Rais Samii, M. (2018). Examining the degree of conformity of the principles of reconstruction with the vernacular architecture of rural Gilan. *Human Settlements Planning Studies (Geographic Perspective)*, 14(2 (47)), 377-393. [In Persian]
- Beqaei, A, Qayyomi, A, Salehi Amiri, r. (1402). "Ontology of cultural operations", contextual formulation. *Strategic studies of culture*, 3(4), 9-42. doi: 10.22083/scsj.2024.436455.1139 [In Persian]
- Balohari Saghi, B, Lucho Volerio, Etisam I. (2019) Lessons from traditional architecture for the future of energy efficient architecture in the country; Case study: Yazd city. *Naqsh Jahan - theoretical studies and new technologies of architecture and urban planning*. 10 (2): 85-93 [In Persian]
- Pargi Amalshi, A, Irani Behbahani, H, Khakpour, M, Bandarabad, A. (1402). Recognizing the components of native housing from the point of view of livability (case study: Amlsh city). *Knowledge of Urbanism*, 7(4), 96-112. Doi: 10.22124/UPK.2024.19759.1648 [In Persian]
- Heydari, A. (2015). Future research and Delphi method. *Science Promotion*, 7(1), 75-93. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22519033.1395.7.1.5.6> [In Persian]
- Khakpour, M, and Sheikh Mahdi, A. (1390). Investigating the impact of culture and social changes on rural housing in Gilan. *Urban Management*, 9(27), 229-245. [In Persian]
- Khayal Nekui, P, Shahidi, B, Yazdi,. (1402). Cultural changes affected by modernity on the architectural content of Iranian and Japanese schools. *Bagh Nazar*, 20(124), 33-48. <https://doi.org/10.22034/bagh.2023.359874.5255> [In Persian]
- Delshad, M, Hosseinpour, M. (2017). Analyzing the concepts of native architecture of Gilan in accordance with the stable characteristics of Iranian architecture. *Construction Engineering and Housing Sciences*, 12(1), 31-37. [In Persian]
- Rajabi, P, Moulai Hashjin, N, Motamedi Mehr, A. (1401). Explaining the role of tourism in rural development (case study of southwestern villages of Gilan). *Land Geographical Engineering*, 6(1), 213-231. [In Persian]
- Zali N, Haqit F, Panahi A (1400). The application of systems theory and foresight of key technologies in future architecture with a tool to measure desirability and feasibility (case example: Gilan province). *Future Cities Vision Quarterly*. 2 (2): 91-104 [In Persian]
- Shokri Yazdanabad, Sh, Hamzenejad, M, Hosseini Moghadam, F. (2018). Measuring Iranian Islamic and human values during the transformation of the city from traditional to modern context and how to preserve it in future cities. *Danesh Shahrzazi*, 3(4), 111-128. <https://doi.org/10.22124/upk.2020.14463.1291> [In Persian]
- Azizpour Shobi A, Hashempour P, Nejad Ebrahimi A (1400). A research to understand the cultural background of architecture from Nafar to Saqanfar. *Islamic architectural researches*. 9 (2): 60-39. <http://dx.doi.org/10.52547/jria.9.2.39> [In Persian]
- Ali Mohammadi, G, and Abdulahi, R. (2017). Explaining the basics of cultural expression in the native

- architecture of Iran and its relationship with creating a sense of belonging to a place. *Urban Management*, 17(50), 33-46. **[In Persian]**
- Ghafari Hadiqeh, Sh and Yaqouti, S, (2018), the study of the influence of Iranian-Islamic culture and norms on the formation of architectural spaces, the third international congress on contemporary construction, *architecture and urban planning, Tehran*. **[In Persian]**
- Kohi Fard, E, and Javidenjad, (2015). Analyzing the mutual relationship between urban environment and architecture with culture and identity. *National conference of technology in applied engineering of young and elite researchers club*. **[In Persian]**
- Gurji Mahlbani, Y. (1389). Architecture education today and future challenges. *Education Technology*, 4(2), 125-136. <https://doi.org/10.22061/tej.2010.1349> **[In Persian]**
- Muzaffar F, Hosseini B, Abdajiri A (1391). Culture in architectural research. *Housing and village environment*,; 31 (138): 29-38**[In Persian]**
- Mehrdad, J. (2019). The role of climate, culture and nature in the architecture of traditional houses in Gilan province. *Architecture*, 3(15), 0-0. **[In Persian]**
- Niazi, M, Mazrouei Nasrabadi, Ismail, Naqipour Ayuki, Sahar. (1400). Futuristic study of the economic lifestyle of families with Micmac and Scenario Wizard software. *Strategic Studies of Public Policy*, 11(40), 278-301. **[In Persian]**
- Vermaghani, H. (1397). Shape and content analysis and artistic origin of arrays in urban and rural houses of Gilan. *biannual scientific journal of art research*. 8 (16): 73-86. <http://dorl.net/dor/20.1001.1.2345.3834.1397.8.16.5.2> **[In Persian]**
- Vishkai, M, Amar, T, Pourramzan, I, Qureshi Minabad, M. (1402). Physical-spatial developments of rural settlements with emphasis on tourism (case study: coastal villages of Rasht city). *Geographical studies of coastal areas*, 4(4), 117-99. <https://doi.org/10.22124/gscj.2023.24130.1224> **[In Persian]**

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.